

Monumentnummer*: 385392

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 12 juni 1990
Kadaster deel/nr 82748/92

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Usquert Het Hogeland Groningen

Locatiennaam Locatieomschrijving
Usquert

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Usquert C 1317

Omschrijving**

RAADHUIS ontworpen en gebouwd in de jaren 1928-'30 voor de plattelandsgemeente Usquert door H.P. Berlage volgens diens rationalistisch-architectonische uitgangspunten.

Raadhuis van bescheiden afmetingen, ruim gelegen op een enigszins scheef lopend terrein dat aan de voorzijde wordt begrensd door een muurwerk met eenvoudig stalen hek.

Het twee bouwlagen tellende hoofdzakelijk uit bruinrode baksteen op een onderkeldering opgetrokken en met gewapende betonplaten vlak afgedekte gebouw, heeft een blokvormig aandoende buitenomtrek waarbinnen de ten opzichte van elkaar verspringende en inspringende doch onderling verbonden bouwvolumes zijn gevat. Het gebouw is ontworpen volgens een vaste moduul van 1.10 meter, die is gebaseerd op het kleinste toegepaste constructieve element, te weten de baksteen inclusief de voeg: 5.5 cm x 11 cm x 22 cm. De rechthoekige toren, de ingangspartij met erboven gelegen balkon en de voorgevels van burgemeesterskamer en raadzaal zijn zodanig schuin ten opzichte van de as van het gebouw geprojecteerd, dat zij als belangrijkste representatieve ruimten parallel aan de weg zijn gelegen - waardoor zij de nodige architectonische aandacht krijgen.

De belichting geschiedt door regelmatige reeksen rechthoekige staande en liggende stalen ramen van verschillend formaat, die echter steeds zijn gebaseerd op de genoemde moduul. Tesaamen met de zich verjongende toren, geven zij het gebouw een verticaal en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

daarmee bescheiden expressief karakter.

De uitwendige versiering bestaat hoofdzakelijk in het gebruik van verschillende baksteensoorten, roodbruine, gesinterde en miskleurige baksteen en harde klinkers, metselverbanden, 1-steens en 1/2-steens rollagen boven respectievelijk onder de ramen en een afdekking met grijsblauwe tegels van het opgaande muurwerk.

Bijzondere aandacht is gegeven aan de door een betonnen luifel overdekte ingangspartij met dubbele stalen penduledeuren, waarvoor een brede gemetselde, vier treden tellende stoep ligt die wordt geflankeerd door overhoeks gemetselde bloembakken; voorts aan de toren met uurwerk en opengewerkte smeedijzeren wijzerplaten, dito vlaggestokhouders en windvaan, en het gemeentewapen; verdere sober-decoratieve elementen zijn de vergaarbakken, de brievenbussen links van de ingang, waarboven in gekleurde keramiek uitgevoerde opschriften 'Burgemeester' en 'Secretaris' en, eveneens links van de ingang, een steen met het opschrift: Eerste steen gelegd door Burgemeester T.E. Welt 20-6-1929. De meeste van deze versieringselementen zijn gerealiseerd naar ontwerp van H.P. Berlage.

Het interieur is wat betreft hoofdindeling en inrichting overwegend ongewijzigd gebleven. De begane grond biedt plaats aan ingangspartij met portiersloge en telefooncentrale, hal en wachtkamer, met rechts daarvan de burgemeesterskamer, de secretarie en de kluis, en links daarvan de veldwachterskamer, de keuken, het trappehuis naar de verdieping, de toiletten, de bergplaats voor o.a. rijwielen en het cachot. De verdieping omvat de spreekkamer met klein balkon, de garderobe voor de raad, een hal en een garderobe voor de tribune, met rechts daarvan, de raadzaal met publieke tribune - waarachter, boven de kluis, een via openslaande deuren toegankelijk terras met betonnen pergola - en links daarvan het trappehuis van de toren, de commissiekamer met klein overhoeks balkon, het trappehuis, een tweede bergplaats en, boven de rijwielbergplaats, een plat.

Onlosmakelijk met het interieur verbonden en van belang zijn onder meer de volgende, voor een deel naar ontwerp van Berlage tot stand gekomen, onderdelen: de betegeling van de verkeersruimten, bestaande uit grijze en groenige tinten voor de vloeren en grijs-wit, oranje-rood en zwart voor de wanden; de glas-in-lood-ramen met wit en paars kathedraal-glas in entree, hal, trappehuis en lichtkap - in welke laatste de spreuk 'CAVEANT CONSULES' (Dat de manistraat moge waken); de banken, parapluiebakken en kapstokken in beneden- en bovenhal; de betimmeringen met boekenkasten, wandbespanningen, meubilering en lichtornamenten in onder meer de burgemeesterskamer, de commissiekamer en de raadzaal, in welke laatste zich ook de publieke tribune bevinden, en het speciaal voor deze ruimte ontworpen tapijt. In de hal op de verdieping is, ter herinnering aan de inwijding van het raadhuis op 27 januari 1930, een groot tegeltableau aangebracht, gemaakt bij de Porceleynse Fles te Delft naar ontwerp van Berlage's dochter A.C. Strasser-Berlage.

Behoudens hoofdarchitect H.P. Berlage en plaatsvervangend architect E.E. Strasser, zijn bij het werk betrokken geweest gemeentearchitect B. Jager als uitvoerend architect; J. Timmer te Zandweert en L. Nanninga te Uithuizen als aannemers; E. Boer te Usquert en H.W. Hamming te Uithuizen voor het schilderwerk; H. Klein te Usquert voor het loodgieterswerk; P. Munting te Roodeschool voor de elektrische installatie; H. Kloos te Groningen voor de centrale verwarming; de N.V. Stoom Meubel- en Timmerfabriek v/h J. Timmer en Zn te Helpman voor de betimmeringen; de N.V. 'L.O.V.' (Labor Omnia Vincit) te Oosterbeek voor de meubilering, de stoffering en de lampen; de firma J.H. Addicks te Amsterdam voor de vervaardiging van torenuurwerk en klokken; de firma N.V. F.W. Braat's Koninklijke Fabriek van Metaalwerken te Delft voor de stalen ramen en deuren en dergelijke.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Sober, doch representatief RAADHUIS, ontworpen en gebouwd in de jaren 1928-'30 voor de Groninger plattelandsgemeente Usquert, van algemeen belang wegens:

- de uitzonderlijke plaats die het inneemt binnen de geschiedenis van de Nederlandse architectuur in het algemeen en die van de moderne raadhuisbouw in het bijzonder;
- de plaats die het inneemt binnen het oeuvre van H.P. Berlage, zowel in ontwerptechnische, als in stilistische zin door de consequent doorgevoerde ontwerpmodule, waarmee Berlage uitdrukking heeft gegeven aan zijn rationalistische visie op de architectuur;
- de stilistische eenheid die exterieur, interieur- en interieuronderdelen tesamen vormen - waarmee het gebouw is te beschouwen als een ontwerpeenheid;
- de toegepaste (moderne) materialen en constructies;
- de opvallende stedenbouwkundige situering, waarvan bij het ontwerp op ingenieuze wijze is gebruik gemaakt;
- de hoge mate van oorspronkelijkheid en compleetheid van exterieur, interieur en interieuronderdelen;
- onder meer de genoemde interieuronderdelen, die voor een groot deel zijn gerealiseerd naar ontwerp van H.P. Berlage, en met medewerking van een aantal vooraanstaande firma's en ontwerpers.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Bestuursgebouw en onderd

Functie

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument